

Hän oli Martti Marttisen paras ystävä, vaikkakin heillä^oli lähes kymmenen vuotta ikäeroa. Luonteet soveltuivat sangen hyvin yhteen. Martin vakavaa jähkkyä kevensi Erkin ilouontoisuus ja leikkisyys. Toinen oli kuin korven jättiläiskuusi, juhmallinen ja vahva kestämaan suuriakin myrskyjä, toinen kangasmaalla kasvanut solkipetäjä, solakka ja sokea. Miehet olivat melkein joka ita yhdessä. Hämärän tullen käveli Erkki tavallisesti Marttilaan, jossa oli kuin kotonaan.

Jo lapsuudessaan oli hän näin tehnyt, silloinkin, kun ei vielä työhön pystynyt. Kun Martti ei joutanut hänen kanssaan aikaa kuluttamaan, oli toverina Reeta, joka oli melkein yhden ikäinen hänen kanssaan. Muita naistuttavia ei Erkillä ollutkaan sanottavasti. Riitan ja hänen välillään kasvoi ystävyysuhde, jota oli kestänyt näihin saakka. Kesäisin istuivat he iltakaudet veneessä ahvenia onkien. Marja-aikana kulkivat ahot mansikoita poimien ja suot lakkoja ja karpaloita kooten. Usein oli Reeta mukana metsästyksellään, kun Erkki ampuu oravia tai metsälintuja.

Kun ita tuli, ei ainoastaan Martti odottanut ystävänsä tuloa. Vaikka kullakin oli jo omat toimensa, oudoksuttiin Marttilassa, jos milloin ei alkanut Erkkiä näkyä puhteen tullessa.

Nytkin oli Reeta jo vähän levoton katsellut tuvan ovea, milloin se aukenisi. Vain toisella korvallaan hän kuuli miesten keskustelua, toinen kuunteli liikettä pihalta. Kerran hän jätti rukkinsa ja siirtyi ulos muka aikoen korjata saunaa naisväen

kylvettäväksi. Hän kuulikin reippaita, tuttuja askeleita. Nuori, kaunis mies tuli pihalle.

— Miehet kävivät jo saunassa. Olisitko sinäkin halunnut kylpeä kysyi tyttö.

— Kävin kotona saunassa ja sen vuoksi viivyin, vastasi nuori mies. — Oletpas sinä uuttera, jatkoi hän lempeästi. — Eikö päivätyösi ole vielä päättynyt?

— Saunavettä tarvitaan, sanoi tyttö ja otti ämpärin kiehuva vettä kodasta.

— Malta, minä autan, lupasi Erkki, mutta jäi kuitenkin istumaan kodan rahille seuraten ilmeisellä mielihyvällä rotevan punaposkisen tytön liikkeitä.

— Onko tuo mielestäsi auttamista, nauroi tyttö.

Nuori mies ei vastannut mitään, silmät vain vilkkuivat hymyilevästi ja tyttö punastui.

— Mitä siinä töllystelet, sanoi tyttö nakaten niskaansa.

— Autan sinua silmilläni, eikö niin? Erkki naljaili. — Ajattelin tässä, että en ole nähnyt toista mieleisempää tyttöä — mutta enhän ole nähnyt-kään monta naista alle viidenkymmenen. Kun oikein ajattelen, en ole muita tyttöjä nähnytkään kuin sinut, nauroi hän.

— Kun toisia näet, silloin mielesi muutat. — Reeta aikoi tämän leikiksi, mutta hänen äänensä värähti, ja jokin ilme hänen kasvoissaan osoitti, että siinä takana oli totta.

— Kukapa sen tietää, sanoi Erkki kevyesti. Hän ei huomannut mitä Reetan mielessä piili.

— Lähtekäämme sisään, täällä^oon viileätä, sanoi Reeta lopettaen keskustelun.

Nuoret lähtivät tupaan. Siellä Leena laitteli ruokapöytää kuntoon. Leena oli talon emännyyttä hoitanut talon vanhan muorin kuolemasta asti. Martti oli hänet hakenut vaimokseen Savosta saakka, vanhasta Oinosten kotitalosta Rautalammita puolikymmentä vuotta sitten ja oli hänestä hyvän emännän saanut. Kun Reetakin oli kasvanut aikaihmiseksi, oli talossa nyt naistyön tekijöitä. Sen vuoksi oli viime aikoina pidetty useampia lehtiä, joten myös maitoruokaa riitti isommalle joukolla.

Reeta istui jatkamaan kehräystään, kunnes tulisi heille sauna-aika.

Pekka ja Martti kertoivat aterioidessaan Erkillä aiotusta hirvenmetsästyksestä ja, kuten arvasivat, saivat hänet heti innostumaan asiaan.

— Hulluhan hirvet pyytämättä jättäisi, sanoi hän.

— Hyvä se on hirvenliha talvenvaraksi, sanoi vanha vaari, leikaten aimo kimpaleen hirven reittä eteensä. — Kun Tapio, metsän jumala riistan näkyviin ajaa, tottapa on tarkoitus, että se lahjana otetaan vastaan.

Pekka lisäsi:

— Veronkantaja vaatii veroina myös hirvennahkoja. Mistä niitä saisi jos ei kaataisi.

— Ei se ole muuta kuin kateutta ruotsalaisten puolelta, arveli Luukas, — etteivät he sallisi suomalaisten metsästää. Kun ei riistää saada, syytetään siitä suomalaisia. Kyllä sitä on riistää heidänkin varalleen, mutta eihän metsänelävä aivan kotipirttiin Isonjoen laaksoon juokse. Metsästä se on haettava, ja metsästä sen suomalaiset hakevat.

— Käyvät ne joskus ruotsalaisetkin näissä met-

sisä, puuttui puheeseen Erkki Mulikka. — Kesällä kaskenpolton aikana olivat suomalainen ja ruotsalainen metsämies tavanneet toisensa Kurkilouhen alla kaadetun peuran raadolla. Kumpikin, sekä suomalainen että ruotsalainen, väittivät peuraa omakseen. Ruotsalainen sanoi sen haavoittaneensa ja jälkiä seuranneensa. Suomalainen sanoi: Minä en sitä haavoittanut, minä ammuin sen tähän paikkaan, enkä ole koko aikana päästänyt silmistäni. Siitä syntyi tappelu ja suomalainen tappoi ruotsalaisen.

Paavo-renki tiesi, että nyt eivät ruotsalaiset enää liiku yksinään metsissä. Heitä on useampia yhdessä, ja monen suomalaisen henki on mennyt, kun on varustamattomana saapunut heidän tielleen.

— Meitä lähtee nyt kuitenkin siksi monta liikkeelle, että saa olla parvi ruotsalaisia ennenkuin meiltä hirvennahka viedään, jos elukka saadaan ammutuksi, vakuutti Pekka, heittäen samalla lupalan Killille järsittäväksi.

Miehillä oli, kuten tavallista suomalaismetsissä, hyvä ruokahalu. Leipä mieheen kului, lisäksi suuri kimpale hirvenlihaa ja aimo padallinen lintukeittoa nauriiden kera.

Saunasta palanneet naiset kantoivat olkia lattialle, ja sinne paiskautui väki levolle riisuutumatta. Mitään peitettä ei ollut, osalla oli hirven- tai poronahkat allaan. Miehet sopivat siitä, että hyvissä ajoin ennen auringonnousua lähtevät liikkeelle. Reeta toimittaa sanan Mulikkaan Erkin lähdöstä. Martti lupasi palata seuraavaksi illaksi. Leena laitoi evästä konttiin koko seurueen tarpeiksi.

HIRVENAJO ALKAA.

— Ylös miehet! herätteli Luukas jo ennenkuin Otavan sarvet olivat kääntyneet päivän nousulle.

Pian oli metsästäjäseura jalkeilla. Kun ei Erkki Mulikalla ollut pyssyä mukana, otti hän vanhan vaarin jousen, jolla tältä salolta oli aikoinaan monet peurat kaadettu — ja kerran karhua haavoitettu niin, että kirveellä saatiin lopetetuksi.

Komea oli katsella sitä joukkoa, joka aukeaman reunaan astuskeli hirvenjälille raittiina lokakuun aamuna. Vaatetukseltaan se ei ollut huomattava. Päässä oli kullakin reunaton patalakki. Ruumista verhosi polvien yläpuolelle ulottuva sarkatakki, jota sitoi kirjailtu vyö ja puunappulat nappeina. Housut olivat polven alapuolelta nauhoilla kierrettyt. Jalassa oli tuohivirsut. Paavolla ja Luukkaalla oli kontti selässä. Pukua komeampi oli vankka vartalo. Pekka, Erkki ja etenkin Martti olivat ryhdiltään sankareita, Mulikkaa pidettiin kauneimpana seutukunnan nuorista miehistä. Jousi olallaan hän oli kuin muinais-suomalainen jumala, Lemminkäinen, joka naisissa herätti ihailua.

Kun he saapuivat sille kohdalle, missä hirvet oli eilen nähty, ohjattiin Killi jälille. Yön aikana olivat jäljet vähän haihtuneet, niin että Martin täytyi kuletaa koiraa metsään, minne hirvet olivat kadonneet. Siellä ei Killin tarvinnut kauan kierrellä ennenkuin se alkoi, varovasti kyllä, mutta jatkuvasti kuono maahan painettuna kulkea laaksoon suolle päin. Suon reunalla jo koira haukahti ja kiiruhti kulkuaan. Vihdoin

suon takana alkoi säännöllinen haukunta merkiksi siitä, että koira oli varmasti hirven jälillä.

Miehet seurasivat mukana. Kun oli vähän aikaa kävelty, löytyi kalliojyrkänteeltä vastaapäisen vaaran rinteeltä sammalikosta hirvien makuupaikka. Kaksi niistä oli ollut, ilmeisesti samat, jotka Martti oli nähnyt. Koira oli kai ne yhdyttännyt, koska sen haukunta oli jo kiihkeää ja äreää. Miehet hajautuivat vähän.

Martti ja Erkki nousivat vaaralle, jonka takana oli toinen suo ja sen keskellä lampi. Ennakolta oli vaikea päättää, mistä hirvet olivat tavattavissa. Koirakin toisinaan hiljenti haukuntaansa, jopa kokonaan pysähtyi. Olisikohan se häipynyt jäliltä? Ystävykset tähyttävät ja kuuntelevat. Vihdoin koira alkaa taas haukunnan, joka kuuluu toiselta vaaralta laakson takaa. Sinne on pitkä matka. Miehet silmäilevät eri tahoille, näkyisikö metsästäjätovereita.

— Kas, kas tuolla! huusi Martti ja osoitti lam-melle päin. Hänen tarkka silmänsä oli huomannut hirven pyrkivän suon poikki. — Tuo on koiras, se sarvipää. Hirvet ovat hajaantuneet ja Killi ajaa naarasta toisella suunnalla.

Juuri kun sarvipää oli päässyt suon reunaan, kuului sieltä pamahdus. Joku oli ampunut, mutta ilmeisesti harhaan, koska hirvi otti pitkän loikkauksen ja jatkoi nopeata juoksuaan.

— Sitä on mahdoton seurata, kun Killi on toisen perässä, päätti Erkki, ja he lähtivät astelemaan sinne päin, mistä haukunta kuului. Eräässä mutkassa he yhdyttivät Luukkaan. Päivä oli jo puolissa.

— Tästä näkyy tulevan pitkä ajo, selitti Luukas. — Turha on meidän kiirehtiä. Voimme hyvin tässä levätä ja odottaa, mille suunnalle haukunta kallistuu.

He istuutuivat sammalikolle puron reunalle. Ah-taaseen laaksoon ei kuulunut ollenkaan haukuntaa. Ehkä oli hirvi edennyt hyvinkin kauas. Kuultuaan koirashirven pakenemisesta Luukas sanoi:

— En luule, että Killin ajama hirvi hyvin kauas juoksee. Se palaa takaisin seudulle, missä eksi toveristaan.

He nousivat mäelle, ja sinne kuului taas haukunta. Aivan oikein. Nyt oli haukunta siirtymässä sinne, mistä miehet olivat tulleet. Luukas lähti kiertämään selänteen toista kuvetta, Martti ja Erkki toista. Kotvasen käveltyään pysähtyivät ystävykset aukeamalle, joka oli ennen ollut kaskena. Tällä paikalla oli sopiva pitää vahtia. Sinne päin, mistä haukunta kuului, oli vastatuuli, joten, jos hirvi tänne päin tulisi, se ei hajua ihmisestä saisi sieraimiinsa. He etsivät suojapaikan kaatuneen puun juurien takaa. Siinä he odottivat. Ja todella tuntui haukunta lähenevän. Martti odotti hermot jännittyneinä. Erkki oli apuna tähyttämässä, hänen joutaan ei nyt tarvittu.

Yhtäkkiä nykäisi Erkki Marttia takin liepeestä ja osoitti metsään, joka oli palanut. Samalla kuivunut oksa risahti. Martti huomasi hirven vilahtavan mustien puunrunkojen välistä. Tuokiossa oli hirvi jo aukeamalla ja Martin pyssy ojennettuna. Pamaus. Hirvi hyppäsi pystyyn takajaloilleen ja kaatui maahan kuperikeikkaa heittäen. Martin pyssy oli tehnyt tehtävänsä. Kun he saapuivat kaatuneen luo, loi elukka

syvän, rukoilevan katseen, joka pian sammui. Hirvi oikaisi pitkät säarensä ja oli kuollut. Martin avatessa puukolla kurkkua saapui Killi ja alkoi latkia haavasta pulppuavaa lämmintä verta. Nahkaa nylettäessä kokoontuivat muutkin metsästäjätoverit ja auttoivat työssä.

Katsottuaan hirveä, sanoi Pekka:

— Ei tämä ole minun hirveni. Se, jota minä ammuin, juoksee vielä metsässä.

Hän kertoi, että hän kiiruhtaessaan Killin haukuntaa kohti huomasi lammen takana suuren sarvipäähirven, joka oli nousemassa metsän reunaan. Välimatka oli liian pitkä. Hän ampui kuitenkin. Arvatenkaan ei luoti kantanut. Ja hirvi katosi metsään.

— En minä ennen kotiin palaa kuin olen ampunut hirveni, vakuutti hän innostuneena.

— Nyt kuitenkin lepäämme ja laitamme ateriaksi kunnon paistin, päätti Luukas.

Ahon alareunalle, lähelle lähdeä oli Paavo laittanut nuotion, ja siinä paistettiin ateriaksi hirvenlihaa. Lähde antoi raikasta juomavettä.

Aterioidessaan juttelivat miehet tarinoita vanhoista suomalaisista, jotka olivat Suomesta näihin metsiin tulleet. Luukas, joka oli metsämatkoillaan laajasti kulkenut, oli tavannut useita noita vanhempia asukkaita. Hän kertoi:

— Kaikkialla näissä metsissä monien kymmenien peninkulmien alueella on suomalaisia sekä Ruotsin että Norjan puolella. Rajaseuduilla onkin suuria suomalaisia taloja, jotka ovat vaurastuneet laajoilla kaskiviljelyksillä. Siellä se elää vielä myös Risto Havuinen,

Pitkäksi Ristoksi sanottu. Hän on mainio metsästäjä, mutta luonteeltaan kiihas. Tultuaan Suomesta hän ampui yhdeltä paikalta viisi hirveä, ja sille kohdalle hän rakensi talonsa. Mukana oli hänellä vain eväspussinsa ja siinä kourallinen rukiinsiemeniä, mutta niitä käytti hän niin taitavasti, että muutamien vuosien kuluttua oli hänellä kolme aittaa viljaa täynnä. Myymällä viljaa ruotsalaisille sai hän niin paljon rahaa, että kehui sitä olevan kellarillisen. Ruotsalaiset väittivät, että hän oli itse nuo rahat tehnyt, mutta oikeudessa mies näytti, että kyllä hänen rahansa olivat oikeita. — Olen minä käynyt Pitkän-Riston kotona, vakuutti Luukas. Näkyi, että siellä asui hyviä metsämiehiä. Suuren uhrihongan ympärillä oli seipäissä ja puiden oksilla kymmeniä karhunpääkalloja.

— Väkevin mies, jonka minä olen tavannut, jatkoi Luukas muisteloita, on Tikkanen, Savosta hänen kotoisin. Hän matkusti kerran talvella jokilaakson asutuksilla. Hän oli juonut ja makasi rekensä pohjalla nukuksissa, hevosen kulkiessa hiljalleen. Vastaa tuli maaherra. Lunta oli paljon tienvierissä ja tie oli kapea. Kun ei maaherra päässyt hevosineen ohi, hyppäsi kuski istuimeltaan ja löi nukkuvaa Tikasta, sekä käski siirtymään syrjään. Tikkanen suutui piiskansivalluksesta ja veti maaherran hevosineen rekineen lumihankeen ja jatkoi matkaansa.

Näin juttelivat miehet aterioidessaan.

Heidän oli myös tehtävä suunnitelma hirvenajon jatkamista varten. Pekka puolestaan oli taaskin innokas lähtemään oitis ajamaan hirveä, jota hän oli jo kerran ampunut.

— Jätämme nytkin ajon huomiseen, sanoi Luukas. — Kyllä ne jäljet yhdytämme kuten tänäänkin.

Kaadetun hirven lihat oli kuitenkin vietävä talteen, etteivät petoeläimet niitä raatelisi.

— Hirvi on sinun, Martti. Vie se kotiin, niin minäkin saan pyssyn, ehdotti Erkki.

Näin sovittiin, että Martti palaisi kotiin, jossa häntä odotettiin.

— Tuossa on jousi, sanoi Erkki. — Olenkin sitä turhaan kantanut Ei, maltappas, keskeytti hän. Ammun metson tuolta. — Hän oli huomannut ison linnun ahon reunassa kuusen latvassa ja lähti sitä hiljaa ja varovasti kiertämään. Hetken perästä kuului nuolen suhahdus, ja metso pudota ropsahti maahan. Erkki toi sen Martille ja sanoi:

— Anna se Reetalle. Syödään lintukeitto, kun palaan.

Martti sitoi hirven nahan ja parhaimmat lihat kannalmukseen, otti taakan selkäänsä ja lähti. Hämärä oli jo tullut.

— Joutukaa huomenillaksi saunaan, kutsui Martti.

— Ellemme huomiseksi, niin ainakin ylihuomiseksi, lupasi Luukas.

Hirvenajolle aikovat jäivät nuotiolle yörään kulutamaan ja aamua odottamaan.

He jatkoivat keskustelua. Puhe kantauti suomalaisten ja ruotsalaisten välisiin vainoihin.

— Syytä on varoa ruotsalaisia, sanoi Luukas, korjatessaan tulta nuotiossa. — Kerran minäkin jouduin heidän kanssaan tekemisiin. Olimme karhun kaataneet ja nylimme sitä, kun saapui ruotsalais-

joukko. En tiedä mitä heillä lienee ollut mielessään, mutta kun näkivät, että kaadettu eläin oli karhu, eivät ryhtyneet väkivallantekoihin, sillä heille juuri olimme palveluksen tehneet karhun ampumisella ja niin turvanneet heidän lehmäänsä. Uhkasivat kuitenkin lähtiessään, että jos tapaavat meidät hirven ampumisessa, he sääliittä tappavat jokaisen.

— Vähälläpä pääsitte, huomautti Pekka. — Moni suomalainen on saanut pahempaakin kokea. Ostmarkilla tulivat ruotsalaiset taloon juuri kun koko väki oli saunassa. Ovi teljettiin ulkoapäin ja nurkkiin pantiin tuli. Kaikki paloivat sisällä. Äiti heitti nuorimman lapsensa ulos, mutta murhamiehet nakkasivat sen takaisin liekkien uhriksi.

— Niin, niin, kyllähän ne ovat julmia tekoja, myönsi Paavo. — Paikoin kuuluvat kokonaisia kyllä polttaneen. Mutta eivät suomalaisetkaan ole jättäneet kostamatta. Puralaan tulivat ruotsalaiset ja äkkirynnäköllä yllättivät talon asukkaat. Kuusi henkilöä tapettiin, seitsemäs pääsi pakoon ja toi Mongalla asuvia suomalaisia avukseen. Nämä hyökkäsivät ruotsalaisten kimppuun, eikä yhtään pelastunut.

— Viha synnyttää vihaa, päätti Luukas. — Antaisivat meidän täällä olla rauhassa ja metsästää sekä kalastaa, niin ei heillä olisi suomalaisten puolelta mitään pelättävää.

Näin jutellen miehet nukahtivat. Vuorotellen kuitenkin yksi piti vartiota ja hoiti nuotiota, jottei syksy-yö kovin kangistaisi jäseniä.

Aamulla aikaisin lähdettiin liikkeelle. Killi ohjattiin lammen rannalle sille kohdalle, missä Pekka oli sarvipäätä ampunut. Täytyi kierrellä jonkun aikaa ennenkuin koira löysi hirven jäljet. Vasta pitemmän matkan kuluttua alkoi haukunta. Hirvi oli arvatunkin edellisen päivän ajon johdosta siirtynyt kauas.

Ajo alkoi ja hirvi pakeni Isonjoen laaksoa kohti. Metsästäjät, Pekka, Erkki, Paavo ja Luukas, olivat jo monta tuntia samonneet Killin haukunnan jälestä, kunnes saapuivat mäelle, josta aukeni iso laakso. Heidän edessään olivat ruotsalaisten pellonviljelijäin taloryhmät, jotka olivat ketjussa pitkin laaksoa. Isojoki kierteli peltojen välissä.

Metsästäjät pysähtyivät.

— Tokkohan me lähemme kauemmas, epäroi Luukas. — Hirvi pyrkii joen yli vastakkaiseen metsään. Jos tahdomme sen saavuttaa, täytyisi meidän mennä poikki ruotsalaisten peltöjen. Minua ei huvita niitä lähestyä tänä aikana.

Miehet jäivät pitämään neuvottelua.

— Jos meidän on laakson yli mentävä, suunnitteli Erkki, — on etsittävä paikka, missä metsä ulottuu joelle saakka. Näin voimme ruotsalaisten huomion välttää.

Pekka ei ollut halukas luopumaan hirvenajosta. Killi kaikkein vähimmin. Koira oli saatu vähäksi ajaksi rauhoittumaan, mutta ennen kuin miesten neuvottelu oli päättynyt, juoksi se metsästä laaksoon ja alkoi kiihkeästi haukkua.

Hirvikin oli epäillyt lähtisikö laakson aukeille. Mutta kun se kuuli Killin kiihtymyksen, vavahti se

säikähdyksestä, kohotti päänsä pystyyn niin että sarvet koskettivat selkää ja kiiti nopeata vauhtia joelle.

Metsämichet huomasivat sen luonnollisesti. Pekka tarttui pyssyynsä ja lähti juoksemaan mäkeä alas. Hänen metsästysintonsa voitti varovaisuuden.

— Älä kulje joen yli aukealta, huusi Erkki jälkeen.
— Tuolla sivummalla ulottuvat metsien reunat koskeen.

— Emme nyt enää voi salata metsästystämme ruotsalaisilta, huomautti Luukas. — Killikin jo tekke sen tunnetuksi. Sen haukunta kuuluu kylälle. Minä seuraan Pekkaa. Mene sinä ja kierrä kosken kautta, jos hirvi sattuisi kääntymään sinne päin.

Luukas ja Paavo lähtivät Pekan jälkeä. Hirvi ui joessa ja koira pian sen jälkeen.

ERKKI JOUTUU VANGIKSI.

Erkki Mulikka kiersi metsän reunaan. Siellä päin joki näytti kapeammalta ja ehkäpä ylikulupaikkakin pikemmin löytyisi.

Jouduttuaan rannalle hän näki Pekan, Paavon ja Luukkaan keksineen veneen, jolla soutivat joen yli. Hän huusi heille, mutta he eivät metsästysinnossaan häntä kuulleet.

Hän katseli rannalta venettä tai lauttaa, mutta sellaista ei näkynyt. Nopeasti hän kantoi kaksi kuivaa puuta rantaan, sitoi ne pajuvitsalla toisiinsa kiinni ja,

ottaen sauvan käteensä, alkoi meloa lauttaansa joen yli. Joki oli sillä kohdalla kivikkoinen ja virtaava.

Kun hän tuli keskelle, ei sauva pohjannut ja virta alkoi viedä lauttaa alaspäin, missä vesi kuohui koskenä. Tilanne ei häntä arveluttanut, sillä hän uskoi pääsevänsä onnellisesti yli vaikka koskea laskemallakin. Kahdesta puusta kyhätty lautta oli niin pieni, että se hädin tuskin kannatti häntä. Koskessa hän oikaisi itsensä suoraksi, pitäen pyssyä toisessa ja sauva toisessa kädessään.

Nuori suomalainen näytti komealta kiitäessään kuohuissa melkein näkymättömällä lautallaan. Arvatenkin olisi kaikki käynyt hyvin, ellei virta olisi vienyt lauttaa kiveä kohti, mihin se jysähti niin, että hento pajuside katkesi ja puut hajaantuivat. Notkea mies huomasi vaaran ja nopeasti päättäen hyppäsi kivelle.

Siinä hän nyt seiso pelastuneena kosken kivellä. Vastapäiselle rannalle oli siksi pitkä matka, ettei juuri hypätä voinut. Välillä oli väkevä virta.

Katsellessaan mahdollisuutta ylipääsyyn kuuli hän helakkaa naisen naurua rannan kalliolta.

Siellä seiso nuori tyttö marjatuohinen kädessään.

— Uljaasti laskit kosken ja taitavasti hyppäsit kivelle, sanoi hän ilakoiden. — Mutta nyt olet kiikissä etkä pääse minnekkään. — Tyttö puhui ruotsia. Erkki päätti, että hän oli tästä rantakylästä.

— Jos en muuten pääse, tulen uimalla, uhkasi Erkki. Hän huomasi rannalla tytön lähellä pitkän kuivan kelon. — Pääsisin kuivin jaloin, jos ohjaisit tuon kelon virtaan, että virta kääntäisi sen latvan tätä kiveä kohti.

— Ohoh, sitä en tee. Ruotsalainen tyttö ei auta metsäsuomalaista, vaikka kuulunerkin metsän aateliin, vastasi tyttö veikestellen, siirtyen kuitenkin puun lähelle aikoen sitä nostaa.

— Koska asiat niin on, en huolikaan avustasi, sanoi Erkki, viskasi seipään koskeen, puristi pyssyn kouransa, otti ponnistusasennon ja teki hirveän hypyn.

Tyttö kirkkaisi kauhistuneena, mutta samassa oli nuori mies hänen vierellään.

— Suomalainen voi tulla toimeen ilman ruotsalaisen apuakin. — Erkin ääni värähti äskeisestä ponnistuksesta ja ylpeydestä.

Poislähtöä tehdessään hän sanoi:

— Saisinko tietää soman ruotsalaisen nimen, joka on niin valmis auttamaan muukalaista?

Sekavat tunteet värähtivät tytön kasvoilla. Niistä näkyi ihailun selvä leima. Miehen sulava ja samalla voimakas ryhti vaikutti hänen naisellisuuteensa. Miehen pelottomuus hurmasi hänet, vaikka tämän tehty tai todellinen välinpitämättömyys kiusasi. Tyttö oli kaunein niillä tienoin.

— Minun nimelläni taitaa olla yhtä vähän merkitystä sinulle kuin sinun minulle, sanoi tyttö. — Sinä osaat paremmin loikata kuin tajuta pilaa.

Kuului lähestyviä askeleita. Tytön kasvot muutuivat.

— Pakene, pakene pian, sanoi hän hätäisesti. — Usko pois, se on hyvä neuvo, vaikka häpeän pehmyttäni, jatkoi hän silitellen sanojaan.

Erkki näki parhaaksi ottaa neuvosta vaarin. Hän aikoi juuri paeta, kun metsän reunasta näkyi miehiä.

Nopeudestaan huolimatta hän ei ehtinyt tiheikössä karkuun. Tuokiossa otettiin hänet kiinni ja hänen oli alistuttava ylivoimaan. Kiinniottajien johtaja heitti ankan silmäyksen tyttöön ja sanoi:

— Stina, poistu täältä. Sinulla ei ole mitään tekemistä suomalaisen roiston kanssa. — Ja kääntyen vangin puoleen hän päästi vihansa valloilleen:

— Olettepa te suomalaiset jo häikäilemättömiksi tulleet, sanoi hän. — Ette enää tyydy metsätelemään korvissa, vaan tulette tänne meidän rintamaillemme ja ammutte hirvet meidän tupiemme nurkilta.

— Sieltä metsistä me hirven ajoimme, meidän omilta aloiltamme. Ei hirvi valitse ampujaansa. Yhtähyvin se on teidän kuin meidänkin pyssyjemme tavoitettavissa. Taitaa vain niin olla, että teidän pyssyenne ei osaa maaliin. — Erkki oikaisi itsensä ja katsoi pelkäämättä vihollisiinsa.

— Eikö osaa? Annapas kun koetan, uhkasi nuorempi, punatukkainen ruotsalainen ja ojensi pyssyynsä Erkki Mulikkaa kohti. Vanha isäntä esti murhatyön.

— Gustaf, älä ammu vankia, joka ei pysty itseään puolustamaan.

— Mitäs säälit suomalaista, Dalbo, sanoi Gustaf. — Suomalainen on henkipatto, jonka saa ampua missä vain. Taitaa kuitenkin luoti olla liian arvokas hänenlauseensa. Parempi on, että sidomme hänet myös jaloista ja heitämme koskeen virran vietäväksi. Niin on yhdestä suomalaisesta päästy näillä mailla.

— Jätetään rankaiseminen oikeuden käsiin, päätti Dalbo. — Kuulethan koiran haukunnan. Voimme vielä yhdyttää ne. Otamme ne kaikki kiinni ja tuomme

kylään. Teljetkää tämä vanki siksi aikaa meidän aittaan.

Miehet tarttuivat Erkkiin kiinni ja lähtivät häntä kuljettamaan. Gustaf ja hänen toverinsa Klas puristivat häntä säälimättömästi käsipuolista ja potkivat kuljettaessaan.

— Ei minua vain niin potkita, kivahti Erkki ja tyrkkäsi hartioillaan niin, että molemmat miehet lensivät sivulle. Vakavana, pää pystyssä, hän lähti kävelemään taloa kohti Gustafin muristessa takana vastaisesta kostosta.

Stina oli vähän matkan päässä seurannut tapahumaa ja oli tuntenut sydämessään outoa kouristusta kuullessaan Gustafin ehdotusta suomalaisen hukuttamisesta. Häntä ihmetytti, mitä häntä liikutti tuon suomalaisen kohtalo. Oli hän joskus ennen nähnyt suomalaisia, vaikka harvoin ne näihin kyliin tulivat, viime aikoina tuskin ollenkaan. Fryksdalin markkinoilla niitä näki suurissa joukoissa. Siellä ne tappelivat ja tekivät häiriöitä niin, että nimismies heitä telkesi putkaan. Mitä Stina suomalaisista oli kuullut, oli aina koskenut väkivallantekoa tai rikoksia. Hän ei tahtonut tätäkään suomalaista puolustaa, mutta oli tämä kuitenkin ristiriidassa sen käsityksen kanssa, jonka hän oli saanut suomalaisista. Hän melkein ylpeili siitä voimannäytöksestä, millä tuo suomalainen oli työntänyt syrjään Gustafin, jota kylän nuorten miesten joukossa pidettiin rotevimpänä. Gustaf oli tämän paikkakunnan kilpailuissa aina esiintynyt sankarina ja kylän nuoret tytöt olivat yleensä häneen ihastuneita huolimatta hänen punaisesta tukastaan

ja useinkin hillittömän rajusta esiintymisestään. Hän ja Stina, — niin se ei ollut pelkästään isän tahto, kyllä siinä oli Stinan suoranainen suostumus, — heidän piti pian viettää häitä.

Kuinka kaukaiselta ja vieraalta tuo ajatus nyt tuntuikaan Stinalta!

Miksi se nyt siltä tuntui?

Ja punapäinen Gustaf, joka kulki uhitellen suomalaisen vangin rinnalla, näytti kaikelta muulta kuin miellyttävältä. Sankarin osat olivat vaihtuneet.

Stina unhotti marjatuohisensa kivelle ja käveli rantatietä hiljalleen kotiin.

Dalbon kartanon sivulla oli rakennus, joka oli jaettu useampiin aittoihin. Kaikkiin niihin johti eri ovet pihalta, ja olivat ne niin jaetut, että Stinalla oli omansa, pojalla omansa, piioilla ja rengeillä myös molemmilla omansa. Kesällä käytettiin niitä makuuhuoneina. Nyt syksyn tultua olivat jo kuitenkin useat muuttaneet vuoteensa asuinhuoneisiin.

Stinan saapuessa taloon oli vanki teljetty pojan aittaan, joka oli tyhjä. Vahva rautakanki ovesta esti sitä aukeamasta. Miehet, isännän ja Gustafin johdolla olivat valmistautumassa metsästäjien kiinniottamiseen. Heitä oli kaikkiaan kahdeksan ja oli heillä mukanaan pyssyjä sekä nuijia. Metsästyskoira liikkui heidän kintereillään.

— Panitteko vangille ruokaa siltä varalta, jos kauankin viivytte, huomautti Stina ujosti.

— Mitään ruokaa hän ei tarvitse, kivahti Gustaf. — Pian hänen päivänsä joka tapauksessa päättyvät.

— Emme me kauan viivy. Huomenna ennen puoltapäivää olemme takaisin, vakuutti Dalbo. Jos viipyisimme, työnä kissankolosta vettä ja leipää.

Aitoissa ei yleensä ollut mitään aukkoo. Oven alasyrjässä oli vain pieni reikä, mistä kissa voi kulkea pyytäessään hiiriä.

— Minä tulen pian perästä, huusi Gustaf toisille. — Unohdin jotain.

Hän lähestyi Stinaa, tarttui hänen käsipuoleensa ja puristi sitä kovasti.

— Sinä näyt hellivän tätä suomalaista. Kavahda! Teeppäs tiliä kuinka sinä jouduit hänen seuraansa? — Hänen silmänsä leimusivat.

— Se ei sinuun kuulu, vastasi Stina loukkautuen sulhasensa kovakouraisuudesta ja tempautui hänestä irti.

— Sinä tiedät että minä olen raju mies enkä tunne sääliä suomalaista kohtaan. — Gustaf oli sangen ärtynyt. — Pane mieleesi, että tuo mies ei tästä talosta elävänä lähde.

Näin vannottuaan hän lähti tavoittamaan tovereitaan.

HIRVENAJON PÄÄTÖS.

Erkki Mulikan joutuessa näin vangiksi jatkoivat Pekka, Paavo ja Luukas hirvenajoaan. Päästyään joen yli he sivulleen katsomatta riensivät Killin haukuntaa kohti metsään. Rannalta kohosi loiva mäki, jonka takana oli laaja metsä. Hirvi kiersi mäen rintaa ja kääntyi sitten salolle päin.

Kauan kesti kiivas ajo. Pekka oli väsymätön. Hän piti hirveä omaisuutenaan, kun oli sitä kerran ampunut. Hän uskoi, että se oli jonkun verran haavoittunut, joten sen täytyi lopulta antautua. Syyspäivä oli koea ja uhkasi yöksi pakkasta.

Miehet ihmettelivät jonkun verran, kun ei Erkkiä kuulunut. He olivat kuitenkin vakuutettuja, että hän kuulee Killin haukunnan ja joutuu jäljille.

Vihdoinkin, kun ilta alkoi jo lähetä, huomasivat he haukunnasta, että hirvi oli lähellä saavutettavissa. Killi nosti kiihkeän äläkän. Komea elukka oli sortunut suohon. Pekka, joka kulki edellä, näki sen ensiksi. Nyt hän oli saaliistaan varma. Hän ampui hirveä päähän, joka painuisi vulle niin, että sarvenkuve maata koski. Ruumis retkahti alas ja Killi kiiruhti sen kimppuun.

Yhteisesti nostivat miehet elukan suosta, asettivat pajunvitsat sen jalkoihin ja vetivät suon reunalle.

Nyt vasta ennättivät he ajatella väsymystään. Luonnollisesti roihusi ennen pitkää nuotio pimenevän illan hämyssä. Tuntui kylmältä, minkä vuoksi tuli tehtiin tavallista isompi.

— Ei tässä vielä levolle jouda ennenkuin hirvi on nyletty, tuumi Pekka ja valmistautui Paavon kanssa työhön.

Luukas istui nuotion ääressä ja kohenteli tulta. Omituinen herpautuminen valtasi hänen ruumiinsa. Hän oli ollut sadoilla metsästysretkillä, kierrellyt kaikki Keski-Ruotsin metsäseudut, käynyt Norjankin puolella ja ollut monessa seikkailussa. Tänään painoi hänen mieltään selittämätön tunnelma. Haaveellisena hän katsoi kimmeltävää tähtitaivasta, joka näkyi